

Prædiken 3.s.e.trin 16.6. 2024 kl.10.00.

Salmer: 303,330,3, prædiken,899,altergang,31

Evangelium: Lukas 15,11-32

Mon den ældste søn går med ind til festen? Eller vil han holde sig udenfor? Det står helt åbent.

Og det er også Lukas' pointe: Vælg selv!

Når en fortælling har en åben slutning, så er det fordi vi selv skal lave den. Vil jeg selv gå med ind? Eller vil jeg holde mig udenfor?

I dag vil jeg *mest* se på den ældste søn.

Og det vil jeg gøre, fordi vi har en tendens til at fordømme hans selvretfærdighed og hårdhed. Og så lade det være ved det. Men fordi vi kender samme hårdhed fra os selv, så synes jeg, vi skal få kigget lidt mere på ham.

Vi har nemlig en tendens til at lade den yngste søn og hans anger fylde det meste. Hans elendighed. Og så den store kærlighed, som han bliver mødt med, da han kommer hjem.

Vi har en fromheds-tradition for at sætte os selv i den yngste søns sted, og have hans anger og elendighed som et billede på os selv. Og have faderens overvældende glæde som et billede på Gud, der tager imod hver eneste, som kommer med en nedslidt samvittighed.

F.x. handler alle salmer, der har denne her lignelse som reference, om det. Men ingen tager den ældste søn op, og hans dilemma. Hans elendighed. Og, ikke mindst, den forventning, som faderen har til ham om at 'gøre ligeså'.

For selv om slutningen er åben, så ligger der jo i lignelsen: at når nu jeres himmelske far har så stor en kærlighed til jer og viser den med sin nåde, så skal I gøre ligeså.

Det svarer til: "Forlad os vor skyld, som også vi forlader vore skyldnere."

Den ældste søn! - det *kræver* noget at sætte os i hans sted. Men lad os prøve.

Han har jo ret. Ja, - og faren, han har godhed.

Så vi kan forstå dem begge to.

De gør begge to det rigtige, ku' man sige. Her støder to "rigtigheder" sammen: at have ret og at vise nåde.

At have ret og få sin ret.

Eller: at have ret og vise nåde; altså *afgive* sin ret til at få ret og i stedet vise nåde.

Det er et dilemma!

Og det er det for hver eneste af os, og det er det i hver eneste kultur.

Når man har ret, hvor meget skal man så *få* sin ret? og hvornår skal der vises barmhjertighed? bøjes af, tilgive, forstå?

Med denne her lignelse kom der noget helt nyt ind i vores civilisation, siger mange. Hele retssystemet byggede på at få ret og straffe de skyldige 'øje for øje', men med den her lignelse kom der et nyt element ind: at moderere straf, altså se på motiv og skyldspørgsmål, og afveje strafudmåling derefter.

Den ældste søn! et menneske, der har ret...

Lad os komme ham i møde med det; lad os ikke straks feje ham af som en selvretfærdig, der ikke kan se sine egne fejl. Og som ikke kan se alt det gode, han allerede har fået hos sin far.

For, hvis vi med det samme kunne se, at han tager så gruelig fejl, denne vrede unge mand, ja, så ville vi *også* kunne se det hos os selv; de gange vi står som ham, med alle argumenter om at have gjort det rigtige, mens vi *angler* om, at nogen vil give os ret.

Det er et *rigtigt* dilemma, han står i. For det giver ikke bare sig selv, at et menneske kan vise nåde og glemme en uret.

Det vil koste ham at skulle gå med ind til den fest. Men det vil også koste ham at holde sig væk.

Og derfor er det et dilemma.

Hvis han går med ind, så skal han forandre sit syn på sig selv, OG på sin bror OG på sin far.

Han skal turde indse, at han måske ikke har ret. Altså det har han, *sådan overfladisk set*, for han har nok gjort det rigtige derhjemme. Men det *giver ham ikke ret* til at blande sig i, hvad faren gør. Og heller ikke til at blande sig i, hvordan lillebroren har ødslet sin formue bort. Det er jo ham, der siger at det er på 'skøger og svir', - det ved vi ellers ikke noget om.

Storebroren har gjort sig selv til dommer. Ja, til både anklager og dommer.

Men det rager ikke ham, hvad faren gør og hvad lillebroren gør. *Arven blev jo skiftet*, så enhver fik det, man havde ret til, inden lillebroren rejste.

Der tages ikke noget fra storebroren, da faren slår armene om hans bror.

Og det er lige netop dér, at han tager fejl! Og ikke har ret. Han tror nemlig, der begås en uret imod ham, da faren tager imod den yngste. Han tror, der tages noget fra ham, bare fordi faren også giver til andre.

Det virker så rigtigt, det han siger; han har jo faktisk ret, ku' man synes. *Men det er hele grundpræmissen han ikke har fattet en dyt af.*

Han mister ikke noget ved at faren også giver til andre. Farens formue er ikke hans. Og derfor har han ingen ret til at blande sig i, hvad faren gør.

Storebroren, åh, hans anglen efter at man vil give ham ret, hvor er han dog *ensom* i det. Og det *er* han!

Han ser nemlig ikke de relationer, han er en del af. Så han har selv gjort sig ensom.

Det viser Lukas ved, at han ikke siger "far" til sin far.

Men det gør den yngste, både da han 'går i sig selv' i det fremmede. Og da han kommer hjem, er det første han siger, det er "far". Men storebroren, han siger ikke far, da hans far kommer ud og møder ham på gårdspladsen. Og han siger heller ikke "min bror". Han siger "din søn der" – og så kan det næsten ikke udtrykkes klarere, at han ikke ser selv som en bror og som en søn. I sin hårdhed har han gjort sig "suveræn", altså almægtig. Og dér ligger hans ensomhed. Og hans elendighed. - Ja, man kan godt få ondt af ham.

Han er lige så elendig som sin lillebror. Han ved det bare ikke.

Og han er *værre stillet*, for i sin vrede, ser han slet ikke sine relationer. Han ser ikke, at de andre er der for ham. Hvis han vil lade dem være det. Og han ser heller ikke, at han kan være noget for dem.

Det er SÅ stor en ensomhed, altså hvis vi tør dykke ned i, hvordan han opfatter sig selv.

Og den gør ondt! Det ved vi fra os selv og fra hinanden: de gange, hvor vi glemte, ja, både gud og vores næste, og troede, at vi skulle klare livet alene.

Glemte at vi havde nogen at læne vores hoved til.

Faren tilbyder den ældste søn en forandring. Han bliver inviteret med ind til en forandring. For jeg ser festen som et billede på forandring.

Men inden, vil jeg lige vende et lillebitte udtryk, der har stor betydning i lignelsen.

Og det er, at der står: ”men den ældste søn var ”ude på marken.” Hvorfor skal vi vide det?

Det skal vi, fordi hver gang, der er noget med nogle brødre i det gamle testamente, og de er ”ude på marken”, så er der konflikt i luften! Jeg har tænkt på, at det måske er fordi, at ”ude på marken” der er det udenfor husfars autoritet, altså uden for lands lov og ret. ”Ude på marken”, dér skal brødrene selv finde ud af det. Selv fordele og finde ud af at leve sammen. Det kan de så ikke uden konflikt. Kain og Abel, det sker ude på marken. Og Josef sendes ud på marken til sine brødre – det ender også med sorg. Eller lille David, glemt, var ude på marken; først da seeren spørger efter ham, kaldes han hjem. Familien havde glemt ham.

Alle de her kendte historier er med som baggrund, når Lukas fortæller, for tilhørerne kendte dem. Prøv f.ex. at læse fortællingerne om Josef i 1. mosebog; også han bliver modtaget med en ring på fingeren og fine klæder; ikke af en far, men af Faraos i Egypten.

Så hvis nogen nu havde tænkt: hvorfor skyndte de sig ikke at få kaldt storebroren hjem til fest med det samme, så er der en pointe i det. For måske følte han sig glemt, og udenfor. Men det var han ikke.

Og det er dét, som faren så gerne vil have, at han kan forstå. Kom nu med ind! Lad os være glade sammen! Glade over, at din bror ikke blev væk.

Den ældste søn bliver budt ind til en forandring Til at se sig selv som en del af de andre igen.

Lillebroren havde måttet forandre sig. Gå i sig selv, som der står. Virkelig se på sig selv udefra, - og han er ingen nådig dommer over sig selv. Kommer nærmest krybende hjem.

Også faren har forandret sig, men måske uden at vide, at han gjorde det. For glæden over at se sit barn får ham til at aflægge al sin patriark-værdighed og styrte af sted. Tilbage står om den ældste tør gå med til en forandring af sig selv? Om han tør aflægge, ja sin værdighed, i hvert fald noget af sin selvfølelse, for at kunne være en bror?

Og det er hver af os, der må svare på det. I vores adfærd og i vores forståelse af andre.

Og i vores tillid til, at Gud er mulighed for forandring. Amen